Alpotadrsoy

RIPACS...

A mult év során Teghze Gerber Miklós zeneszerző árvái javára egyik amerikai magyar egyesület irodalmi estét kivánt rendezni a szerző művei - ből. A meghirdetett műsort azonban le kellett mondani, mert Jávor Pál, a botrányairól ismert szinész és feleségének baráti környezete megfenyeget-ték a szerzői est megtartására átadott terem tulajdonosát, hogy ha meg merik tartani az előadást, akkor a newyorki "magyarok" bojkott alá veszik a vendéglőt.

Azóta Teghze Gerber Miklós kivándorolt Amerikába, s most maga kisérelte megrendezni szerzői estjét, amit Jávor Pál és környezete újra meg - akadályozott. Eljárását felháborodottan tárgyalja a magyar sajtó keresz - tény magyar része. A Katolikus Magyarok Vasárnapja,- az egyedüli amerikai magyar lap, mely mindenkor bátran kiállt a magyarság kérdéseiben, s a magyar történelmi igények bátor szószólója,- külön cikk keretében foglalkozik Jávor eljárásával. A cikk szerint a Jávort támogató lapok azt állit - ják, hogy " Jávor Mindszenty biborossal volt fogságban Sopron-Kőhidán; a kommunisták minden csábos szerződési ajánlatát elutasitotta...Jávor utálja a kommunistákat" Mindezt azonban kevesli a lap ahhoz, hogy Jávor eljárásával árva magyar gyerekek szájából veszi ki a betevő falatot,s megál - lapitja, hogy ha az apa oka is lenne Jávor bebörtönzésének, "a gyerekek egyáltalán semmiről sem tehetnek.A gyerekeket, asszonyokat kihagyni a játékból. Aki ezt nem érti, nem keresztény, de kulturemberi mivolta is kétséges!"

E sorok irója két dologban szeretné felvilágositani a Katolikus Magyarok Vasárnapja szerkesztőségét;mégpedig, hogy mennyire antibolsevista Jávor s tulajdonképpen mi is volt letartóztatása oka.

Jávor Pál sohasem volt antibolsevista, mert elvei nincsenek. Egy elvet ismer, a mindenáron szerepelni vágyás elvét! Minden tisztességes ahhoz, hogy csillogjon, csak irjanak róla a lapok. A kezdeti elindulásakor Jávor közismerten a forrófejű "nacionalisták" közé tartozott. A magyar szinpad elzsidósodása ellen a hitleri Németország nürnbergi rendelkezései idején: Magyarországon senki úgy nem tiltakozott, mint a Jávor. Főleg négyszemközt. Jobboldalisága addig tart, amíg Pestre nem kerül, s nem döbben rá arra , hogy Kiss Ferenc "elhúz" mellőle. Ugyanakkor megismerkedik egy gazdag lipótvárosi asszonnyal, s annak "ismerettségi körét" és vagyonát egyszerre hasznositandó, hirtelen felfedezi magáról, hogy baloldali!A Lipótváros hálás is Jávornak, mert "nagy szinészt csinál belőle". Amikor azután a zsidók ellen hozott rendelkezések Magyarországon is érvénybe lépnek, Jávor siet feleségét letagadni, sőt, elköltözik tőle.

Igyekszik jobboldali ismerettségeket kötni, s mindenkit biztosit , hogy régen"elvált volna zsidó feleségétől, de az asszonyt nem tudja le - rázni". Mikor a németek megszállják Magyarországot, Jávort egyre többször látni SS tisztek társaságában, természetesen felesége nélkül.

E sorok irója 1944. október 15.-én a Pasaréti út lo számu házban tartózkodott. E ház előtt gyülekeztek az egyik párt tagjai. Délután négy óra körül hangos szóváltásra, s kiabálásra lett figyelmes. Kiment az ut - cára, ahol tudomására hozták, hogy a szomszédházban egy lugasban ül Jávor Pesten ismert barna svájci sapkájában, hatalmas napszemüveggel és gúnyos megjegyzéseket tesz a gyülekezőkre. A feszült hangulatban néhányan bementek a villába, hogy megverik. Jávor berohant a házba és bezárkózott. E sorok irója kiparancsolta a behatolt embereket. Félórával később Jávor újra kimerészkedett, s továbbiakban gúnyosan integetett a kintállók felé.Erre néhány férfi újra bement. Csak erőteljes fellépés után sikerült a felháborodott embereket rávenni arra, hogy ne bántsák, s végül saját kérésére védőőrizetbe vették, mert félő volt, hogy a tömeg agyonveri. Egy magyar honvéd segítségével átvezettem a szomszéd házba. Mikor a házbavezető lépcsősor felén jártunk, Jávor Pál lekaparta fejéről a svájci sapkát, s könnyekkel a szemében megfordult:

- Ugye kérem, Ön méltóztatik engem ismerni?

- Igen?

- Méltóztassék mondani, most engem agyonlőnek? - S ezzel zokogva a lépcső kőkorlátjára borult.

A kisérő honvéd megfordult, kiköpött maga elé:

- Ki akarja a maga mocskos életét elvenni! Dehogy bántjuk, csak legyen férfi! Hát maga az a nagy hős a színpadokon, a mindenségit magának! Legalább itt ne bőgjön az emberek előtt!

Jávornak nem használt az egyszerű honvéd biztatása, s valósággal be kellett támogatni a házba. Állítom, hogy ilyen gyáva embert az életemben, de ezer életben nem láttam. Félórával később a házban élelmiszert osztó magyar asszony mesélte, hogy vitt Jávornak enni, de még mindég sír az alagsorban, ahol egy széken ül. A levitt élelmiszert azonban megette, sőt még kért kétszer, hogy éhes. Mindannyiszor kapott. Este nyolc órakor, mikor besötétedett, hazakisérték egyik barátjához.

Akkori elfogatásáról írt könyvében egy csodálatos hőstettként írja le viselkedését, s olyanok neveit sorolja fel, mint akik elfogták, akik akkor nem is tartózkodtak Budapesten. Megveretésről és éheztetésről ír. Innen e sorok útján vallom, hogy mindebből egy szó sem igaz: nem volt hős, de olyan gyáva volt, hogy ma is undorodnom kell, ha rágondolok! Beijedt csibész volt, patakzó könnyekkel és hatalmas étvággyal! Éhezéséből egy szó sem igaz! Ripacs volt akkor is, ma is, de az is az aljából.

Második letartóztatása pedig egyszerüen azért történt, mert kémszolgálatot teljesitett a gettoban rejtőzködő szovjet ágensek részére. Amikor ezeket a magyar kémelhárítás felfedte, Jávort is letartóztatták egy vidéki kúrián, ahol nem mint könyvében írja, hősen a szobából, hanem a mellékhelyiségből kellett előcsalogatni.

Sopron-Kőhidán valóban volt, de nem Mindszenty bíborossal együtt, mert akkorra Mindszenty bíboros már nem volt a fogházban, hanem az egyik rendházban háziőrizetben. Vele így nem is beszélhetett, de Mindszenty nem is állott volna szóba vele

Két "fogsága" között több alkalommal felkereste Kiss Ferencet, bejelentette, hogy "zsidó feleségét otthagyta", s szerepet kért! Tény, hogy Jávor, a nagy Donjános támasz nélkül hagyta az akkor számára terhes asszonyt.

Jávor a Sopron-kőhidai fegyházból nyugatra került, s itt az őrség az amerikaiak megérkezése előtt eleresztette a foglyokat,-mert az SS ki akarta "nyírni" a őket - hogy meneküljenek. Jávor tovább jött Ausztriából nyugatra, s itt csatlakozott Fedák Sári színész-csoportjához, Osterhofenben, ahol akkor Hajmássy Miklós volt szinigazgató. Fedák Sári és a társulat nagy szeretettel fogadták, s teljesen felruházták. Itt láttam személyesen régi fényében és eleganciájában! Itt nem egyszer hangoskodva jelentette ki, hogy "majd bolond lennék abba a csürhébe hazamenni!". 1945 vége felé, vagy 1946 elején azonban kiérkezett utána a felesége, s vele hazament. Ő beszélte rá Fedák Sárit is a hazatérésre, hogy "ő elintézi, hogy nem lehet semmi baja!". Jávor hazatérve megírta már említett hirhedt könyvét, s minden osterhofeni színésztársát galádul bevádolta az ÁVO-nál. A hazatérő Fedák Sári ellen Jávor nyilatkozott legterhelőbben!

Nagy szerepre azonban hiába várakozott, mire engedélyt kért Amerikába turné megtartására. Major Tamás gyanútlanul kiengedte. Kint első dolga volt könyvével nagy üzletet lebonyolítani, magát mártírnak, nyilasok és a bolsevisták mártírjának feltüntetni, s odanyilatkozott, hogy "Magyarországot azért hagytam el, mert a színészet nívója oly alacsonyra sülyedt, hogy ott komoly színész, aki ad magára valamit, többé nem szerepelhet! A budapesti színházi viszonyok ázsiaiak!"

Igy terjedt el róla, hogy antibolsevista. Ezt a magatartását is leleplezi azonban az otthon megjelenő Szinház és Mozi c. lap 1949. szeptember 30.-i száma, melyben Major Tamás nyilatkozatban közölte, hogy Jávor felhívta telefonon, s kérte, eszközölje ki hazatérését. - Nagyhangú antibolsevista kijelentései után tehát, most egyszerüen felajánlkozik a - bolsevistáknak! Most már az amerikai hatóságok dolga megvizsgálni, vajjon nem újabb ripacskodás volt-e amerikai turnéja s nem utasításra tartózkodott-e kint meghatározott céllal!?

Ez Amerika belügye! A magyar árvákkal való aljas eljárása azonban magyar ügy! Ezt nem felejtjük soha! Bár ugyan, mit vár tőle akár Amerika, akár a magyarság, akár a felesége, akár a jószándékú amerikai magyar lap! Nem adhat mást, mint lényege! S lényege: ripacs, de az is az aljából!